

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Italia Antiqua

Opus post omnium curas elaboratissimum ; tabulis geographicis ære expressis illustratum ...

Philippi Cluverii[i] Italiae Antiquae. Tomus ...

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1624

Cap. XVI. De Magna Græcia; & qui Graeci quibus temporibus in Jtaliam transgressi, ubi pleniùs de Oenotria etiam agitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14124

CAP. XVI.

DE MAGNA GRAECIA; & qui Graeci quibus
temporibus in Italiam transgressi. ubi plenius de
OENOTRIA etiam agitur.

- 10 **I**TALIAE populis atque opidis, aliisque locis universis descriptis; commodum tandem nunc fuerit indicare, quae MAGNA illa fuerit in eadem Italia GRAECIA; non geographis tantum, sed compluribus aliis quoque antiquis auctoribus celebratissima. TERMINI Magnae huic Graeciae varii à variis constituuntur aucto-
ribus. Ptolemaeus ita: *Δωκόπιτρα ἄκρα. Μεγάλης Ἑλλάδος ὡς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ζεφύριον ἄκρον, Λοκροὶ πόλις, Λοκαῖα πέλαγος ἐκβολαί. ἐν δὲ τῷ κτ' Σκυλακίον κόλπον, πόλις Σκυλακίον, ὁ μυχὸς τῆς κόλπης ἔστι Σκυλακίς, Λακίτιον ἄκρον. ἐν δὲ τῷ Ταρρακίον κόλπον, Κρότων πόλις, Θέρσον, Μεταπόλιον, Τάρας. Σαλεντίνων, Γαργυρία ἄκρα.* Hoc est: *Leucopetra. Magna Graeciae, ad Adriaticum mare; Zephyrium promontorium, Locri urbs, Locani amnis ostium: in Scylacio sinu, Scylacium opidum, intimus sinus Scylacii recessus, Lacinium promontorium: in Tarentino sinu, Croto urbs, Thurium, Metapontum, Tarentum. Salentinorum, Iapygium promontorium.* Et postea: *Μεγάλης Ἑλλάδος μεσογῆοι, Πετηλία, Ἀβέρρον.* Id est: *Magna Graecia mediterranea opida, Petelia, Abystrum.* Ergo ora, secundum Ptolemaeum, Magnae Graeciae fuit à Leucopetrâ promontorio ad Tarentum usque, namque à Tarento statim Salentinorum fuisse agrum, supra ostensum est. In eandem sententiam ita scribit & Plinius, lib. III, cap. x: *A Locris Italiae frons incipit, magna Graecia adpellata, in treis sinus recedens Ausonii maris.* De tribus hisce sinibus superiori actum est capite. Idem Plinius, capite v antea; ubi laudes gloriamque Italiae exsequitur: *Ipsa de eâ iudicavere Graeci, genus in gloriam suam effusissimum; quotam partem ex eâ adpellando Graeciam Magnam.* Eandem haud dubie
30 heic partem intellexit, quam postea capite x frontem Italia vocat, *in treis sinus recedentem.* Verum, quamvis posterioribus saeculis ea tantum pars diceretur Magna Graecia; ad reliquam Italiae si compareretur, admodum exigua: tamen ab initio longè ampliores eius nominis fuere fines. Strabo lib. VI: *κατὰ ἰσθμὸν δὲ τῷ Τυρρηνικῷ ὠκεανῷ πύπτει ἐπὶ τῷ Δωκανῶν χωρίῳ, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἡπείρου θαλάσσης ἀπὸ τῆς ἀλλήλων ἐπιπέρας, οἱ τὴν Ταρρακίον ἔχοντες κόλπον. Περὶ δὲ οὗτ' Ἑλλήνας ἐλθεῖν, ἀπὸ τῶν περὶ Δωκανοί. Χῆνες δὲ καὶ Οἰώτες οὗτ' ἴσως ἐνέμουν. τὸ δὲ Σαμνιτῶν ἀνέστησαν ὄπισθεν, καὶ τὰς Χῆνας καὶ τὰς Οἰώτας ἐκβαλόντων, Δωκανὸς δὲ εἰς τὴν μερῶν τῶν τῶν δωρικισαίων, ἀμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐκατέρωθεν ὠκεανῶν μέχρι πορθμοῦ κατῆκοντων, πλεῖστον χρόνον ἐπολέμουν οἱ Ἑλλήνες καὶ οἱ Βάρβαροι πρὸς ἀλλήλους. [Οἱ δὲ Σικελίας τῶρανοι, καὶ μὴ πάντες Καρχηδόνιοι, πῶς ἰσθμῶν περὶ τὴν Σικελίας πολιμῆντες τὰς Ῥωμαίους, πῶς ἡ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς αὐτῆς κακῶς διέτηκαν. Μετὰ ἧ τὰς Ἑλλήνας, ὕστερον ἰσθμῶν καὶ τῶν μεσογῆας πολλῶν ἀφῆλυντο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν δεξιάδων χρόνων. Locum corruptum sic genuino suo sensui utcumque restituere conor: *Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Σικελίας τῶρανοι, καὶ μὴ πάντες Καρχηδόνιοι, πῶς ἀπὸ τῆς αὐτῆς κακῶς διέτηκαν. Οἱ μὲν οὖν Ἑλλήνες, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν δεξιάδων χρόνων, ὕστερον ἰσθμῶν καὶ τῶν μεσογῆας πολλῶν ἀφῆλυντο, ἐπὶ δὲ τῶν περὶ τὸν ἰσθμῶν, ὡς πρὸ τῶν Μεγάλων Ἑλλάδων ταῦτα ἐλεγον καὶ τῶν Σικελίας. νῦν δὲ, πλεῖστον χρόνον καὶ τῶν Ῥωμαίων, ἐκβαρβαρώσαντες συμβέβηκεν ἀπὸ τῶν καὶ τῶν Δωκανῶν καὶ Βρεττίας κατῆκοντων, καὶ Καμπαρίας καὶ τῶν λόγων τὸ δὲ ἀληθὲς Ῥωμαίους. καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι κέρνασαν.* Hoc est: *Atque haec quidem sunt ad Tusci maris litus loca Lucanorum. qui olim non pertigerunt ad alterum mare: sed Graeci illic*
50 *stenebant sinum adcolentes Tarentinum. Antequam in Italiam Graeci venissent, nullidum erant Lucani: sed Chones & Oenotri eo loca incolebant. Quum autem Samnites viribus admodum aucti, Chonas atque Oenotros eiecissent, Lucanosque colonos in hanc partem deduxissent; simul etiam Graeci utrumque litus usque ad fretum tenerent: diu inter se Graeci ac barbari bello certarunt. Postea autem Sicilia tyranni, & post hos Carthaginenses, modo super Sicilia adversum Romanos bellum gerentes, modo super ipsâ Italia, omneis huius regionis incolas male adfecerunt. Caterum Graeci, à Troiani belli temporibus facto initio, postmodum magnam etiam mediterraneorum partem ademerunt. atque in tantum eorum**

crevit potentia, uti hanc regionem, simulque Siciliam vocarent Magnam Græciam. At nunc præter Tarentum Rhegium atque Neapolim, omnia in barbariem abierunt: alia Lucanis ac Brutiis, quadam Campanis obtinentibus. quamquam his quidem verbo, re verò ipsâ Romanis. sunt quidpe jam & ipsi facti Romani. Hinc illud Ciceronis in Lælio: Magnam Græciam: qua nunc quidem deleta est, tum florebat; institutis & præceptis suis erudierunt. Cæterò, disertè testatur Strabo, & Lucaniam & Brutium agrum & Campaniam olim in Magnâ fuisse Græciâ. De eodem nomine ita è Trogo Pompeio epitomator eius Iustinus, lib. xx: Dionysio, è Sicilia Carthaginensibus pulsus, prima militia adversus Græcos, qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit. quibus devictis, finitimos quosque adgreditur; omneisque Græci nominis Italiam possidenteis, hosteis sibi destinat. qua gentes non partem, sed universam ferè Italiam eâ tempestate occupaverant. denique multa urbes adhuc post tantam vetustatem vestigia Græci moris ostentant. Namque Tuscorum populi, qui oram inferi maris possident, à Lydiâ venerunt: & Venetos, quos incolas superi maris videmus, capta & expugnata Troia Antenore duce misit: Adria quoque, Illyrico mari proxima, qua & Adriatico mari nomen dedit, Græca urbs est: Arpos Diomedes, exciso Ilio, naufragio in ea loca delatus, condidit: sed & Pise in Liguribus Græcos auctores habent: & in Tuscis Tarquinii à Thessaliis & Spinambriis, Perusini quoque originem ab Acheis ducunt. quid Cæren urbem dicam? quid Latinos populos; qui ab Aeneâ conditi videntur? jam Falisci, Nolani, Abellani, nonne Chalcidensium coloni sunt? quid tractus omnis Campania? quid Brutii Sabinique? quid Tarentini, quos Lacedæmone profectos Spuriosque vocatos accepimus? Thurinorum urbem condidisse Philoctetem ferunt: ibique adhuc monumentum eius visitur; & Herculis sagitta in Apollinis templo, qua fatum Troia fuere. Metapontini quoque in templo Minerva ferramenta, quibus Epeus, à quo conditi sunt, equum Troianum fabricavit, ostentant. Propter quod omnis illa pars Italie, Maior Græcia adpellata est. Servius, ad Virgiliti Aeneid. lib. i: Italia Μεγάλη Ελλάδα, id est, Magna Græcia est adpellata, quia à Tarento usque ad Cumas, omnes civitateis Græci condiderunt. Sed de hoc loco vide etiam initio Italix, libri primi caput i. Seneca in consolatione ad Helviam: Totum Italiae latus, quod infero mari alluitur, Maior Græcia fuit. Sed heic minus exactè, dum inferum duntaxat nominat mare. quâ ratione ab Maioris Græciæ nomine totum id, quod postea propriè sic ad Ausonium mare dicebatur, excluditur. Latius id extendunt Athenæus, Ovidius, atque Festus. Athenæus, lib. xii: Διὸς ἡ Μεγάλη Ελλάδα ἐκλήθη πῶς οὐδὲν ἢ τὸ πλὴν Ἰταλίας κατὰ τὴν οὐρανίαν. Id est: Quapropter Magna Græcia dicta est omnis ferè Italie incultio. Ovidius, Fastorum lib. iv:

Sed Veneris menssem Graio sermone notatum
 Auguror. à spumis est dea dicta maris.
 Nec tibi sit mirum, Græco rem nomine dici:
 Itala nam tellus Græcia Maior erat.
 Venerat Euander plenâ cum classe suorum;
 Venerat Alcides: Grajus uterque genus.
 Hospes Aventinis armentum parvit in herbis
 Claviger; & tanto est Albula pota Deo.
 Dux quoque Narycius, testes Lastrygones exstant;
 Et quod adhuc Circes nomina litus habet.
 Et jam Telegoni, jam mœnia Tiburis udi
 Stabant; Argolica qua posuere manus.
 Venerat Atride satis agitatatus Halesus;
 A quo se dictam terra Falisca putat.
 Adjice Troiana svasorem Antenora pacis:
 Et generum Oeniden, Apule Daune, inum.
 Serus ab Iliacis, & post Antenora, flammis
 Attulit Aeneas in loca nostra deos.
 Huius erat Solemus Phrygiâ comes unus ab Idâ;
 A quo Sulmonis mœnia nomen habent.

Hinc tandem Festus Pompeius: Maior Græcia dicta est Italia, quòd eam Siculi quondam obtinuerunt: vel, quòd in eâ multa magnaue civitates fuerunt ex Græciâ profecta. Aristides, oratione Platonicâ ii, pro Quatuorviris: Ἡμεῖς τὸν ἑλληνικὸν μισθὸν ἔχουσιν.

ἔξω πραγμάτων, ὡς περ Ἀργείοι καὶ Κερκυραίοι ἔ Σικελιώται, καὶ Ἰταλιώται μικρὰ πάντες, καὶ
 Κρήτες. Tres erant Graecorum partes. una, qua neutros sequebatur; ut Argivi, Corcyraei,
 Sicilienses, Italici ferè omnes, Cretenses. Synesius ad Pceonium: Ἰταλία μὲν γὰρ πάσαι
 αὐτὰς ἔχουσι Πυθαγόρα τε ἀκροῦσας καὶ τὴν πόλεων ἀρμοσάς, Ἐλλάς ἢ Μεγάλη περὶ ἑξαχθῶν
 καὶ μάλα ἐν δικῇ περὶ οἷς Χαρωῶνδας μὲν ἐνομοθέτη, ἔ Ζαλόδικος ἐσεργάτηεν δὲ Ἀρχύται καὶ
 φιλόσοφοι. ὁ δὲ ἀερονομικῶς πάλαι Τιμαίος ἐπιλάρχη τε καὶ ἐπέσοβος, καὶ τὰλλα ἐπολιτεύετο.
 παρ' ἑ καὶ Πλάτων ἡμῖν περὶ νόμων φύσεως διαλέγεσθαι. τούτ' ἀεὶ μέχρις ἐσάτης δὸς Πυθαγό-
 ρα φησὶ τὰ κωνὰ πεισθεῖσες εὐδαίμονα τῶν Ἰταλίων διατήρησαι. Hoc est: At enim, quum
 Italia eosdem haberet & Pythagore auditores & civitatum rectores, Magna Graecia [ergo
 10 tota] cognominabatur. nec id injuriâ. quidpe quum apud eas gentes Charondas quidem &
 Zaleucus leges conderent; bellorum autem duces essent Archyte & Philolai; princeps autem
 ille astronomorum Timaeus, urbi praesiceretur, & legationes obiret, aliisque civilis admini-
 strationis muneribus fungeretur; quo etiam auctore Plato nobis de mundi naturâ disputatio-
 nem instituit: quum igitur horum fidei respublica credita fuisset; ad nonam usque à Pytha-
 gorâ etatem beatam ac florentem Italiam conservarunt. SICILIAM sub eodem cum
 Italiâ fuisse Magnæ seu Maioris Græciæ nomine, præter Strabonis testimonium,
 patet etiam haud obscurè ex Livio. in lib. vii, is L. Furii Camilli & App. Claudii
 Craffi consulatu, qui fuit anno urbis ccccv, ante natum Iesum cccxlviii, ita scri-
 bit: Annus multis variisque motibus fuit insignis. Galli ex Albanis montibus, quia hie-
 20 mis vim pati nequiverant, per campos maritimaque loca vagi populabantur. mare infestum
 classibus Graecum erat, oraque litoris Antiatis, Laurensque tractus, & Tiberis ostia. Et
 postea: Consul, iussus ab senatu bellum maritimum curare, cum prætore junxit castra. ibi,
 quia res trahi segnitia Graecorum, non committentium se in aciem, videbatur, dictatorem
 comitiorum causâ, Ti. Manlium Torquatam, ex auctoritate senatus dixit. Mox: Cum
 Græcis à Camillo nulla memorabilis gesta res. nec illi terrâ, nec Romanus mari bellator erat.
 Postremò, quum litoribus arceretur, aquâ etiam præter cetera necessaria usui deficiente, Ita-
 liam reliquerunt. Cuius populi ea, cuiusve gentis classis fuerit, nihil certi est. Maximè
 Sicilia fuisse tyrannos, crediderim. nam ulterior Græcia eâ tempestate, intestino fessa bello,
 jam Macedonum operis horrebat. Apertè Siciliam sub Græciæ nomine ponit. Itaque
 haud dubiè & ipsa, quod testatur Strabo, sub Maiore fuit Græciâ. Cæterò, Ita-
 30 liam quod attingit, satis ex suprâ dictis patet, nullos posse dari Maiori isti five Ma-
 gnæ Græciæ certos terminos; quum Græci sæpè loca longè inter se diversa, discre-
 ta atque remota hinc inde incoluerint. Posterioribus temporibus, ut antè osten-
 sum, sola Ausonii maris ora, ab Tarento ad Locros five Leucopetram usque, id
 nomen per consuetudinem quandam vulgi tulit: minùs ritè & ipsa; quando Rhe-
 gium quoque & Neapolis, Strabonis etiam atate, Græcorum erant quàm celeberrimæ
 urbes; Neapolis item, & Velia, Ciceronis: uti ex oratione pro L. Cornelio
 Balbo cognoscere licet.

Sed ostendendum erit, qui isti fuerint, qui primi è Græciâ in Italiam venerint
 40 Græci, & quibus temporibus eò venerint. Strabo, dicto libro vi; περὶ δὲ τὰς Ἑλλά-
 λωας, inquit, ἐλθεῖν, ἃ δ' ἦσαν πω Λουκανοί. Χῶνες δὲ καὶ Οἰνωτῶες τὰς πόλεις ἐκίμωντο. Id
 est: Antequàm in Italiam Græci venissent, nullidum erant Lucani. sed Chones & Oeno-
 tri ea loca incolebant. Dupliciter, credo, heic à Strabone esse erratum. primùm,
 quòd Oenotros à Græcis; dein, quòd Chonas ab Oenotris, alienos facit. De Cho-
 50 nibus ita tradit Aristoteles, πολιτικῶν lib. vii, cap. x: τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰταλίαν πολλὰ πε-
 λαιότερα τέτων. φασὶ γὰρ οἱ λόγιοι τὴν ἐκτὴν κατικόντων, Ἰταλὸν ἕνα ἡγεῖσθαι βασιλέα, τὸ Οἰνω-
 τῆας. ἃ δ' ἔτι τὸ τε ὄνομα μεταβαλόντας, Ἰταλὸς αὐτὸν Οἰνωτῶων κληθῆναι; καὶ τὴν αὐτῶν ταύτην
 τὴν Εὐρώπης Ἰταλίαν τὸνομα λαβεῖν, ὅση τετύχηκεν ἐν τῷ εἶσι τὸ κληθῆναι τὸν Ἰταλὸν καὶ τὸν
 λαμῶνα. ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ἀλλήλων ὁδὸν ἡμισείας ἡμέρας. τῶν δὲ λέγει τὴν Ἰταλὸν νομά-
 50 δας τὰς Οἰνωτῶας ὄντας, πρῶτον γεωργίας καὶ νόμους ἄλλως τε αὐτοῖς ἵεσθαι, καὶ τὸ νομῶν ἐπίσης ὠκεν ἢ
 αὐτῶν πρῶτον. διὸ καὶ νῦν ἐπὶ τῷ αὐτῷ οὐκείας ἕνας χεῖρῶνται τοῖς νομοῖς, καὶ τὸ νόμων ἐπίσης ὠκεν ἢ
 τὸ μὲν αὐτῶν τῶν Τυρρηνίων Ὀπκοί, καὶ ἄλλοι καὶ νῦν καλεῖσθαι τὸ ἐπανομίαν Αὐτονομοί, τὸ δὲ
 αὐτῶν τὸ Ἰαπωνίαν ἔτι Ἰώνιον Χῶνες, τὸ καλεῖσθαι Σύρην. ἡσεν δὲ καὶ οἱ Χῶνες Οἰνωτῶες τὸ γένος.
 Id est: Quæ verò in Italiâ, celebrantur multò his esse antiquiora. Aiunt enim ex iis, qui
 illic habitant viri docti & eloquentes, & rerum antiquarum scriptores, Italum quemdam
 Oenotria regem fuisse. à quo, nomine mutato, Italos pro Oenotris esse adpellatos: & hanc
 Europa oram, quæ sinu Scylletico ac Lametico continetur, hoc nomen esse consequentam.
 distant

Græci in Ita-
 liâ primi,
 qui?

CHONVM
 gens, & Ico-
 gio.

distant enim hæc loca inter se dici dimidii iter. Hunc igitur Italum, ferunt, Oenotros, quæ pastores ac nomades erant, agricolas fecisse, & cum aliis eis legeis scripsisse, tum verò sodalitia conviviaque publica lege sanxisse ac confirmasse. Quapropter etiam nunc nonnulli ex iis, qui ab illo orti sunt, & sodalitiis ununtur, & nonnullis aliis legibus. Habitant autem in eâ quidem parte, quæ à mari Tyrreno alluitur, Opici; qui & olim cognomento Aufones dicebantur, & nunc etiam dicuntur: in eâ verò, quæ Iapygiam & Ionium attingit, quæ Syrtis adpellatur, Chones. erant autem etiam Chones genere Oenotri. Sed ipse Strabo, paullo infra, citat Antiochum, Chonas gentem Oenotricam adfirmantem. τὴν δ' ἐξ ἧς, inquit ille, ὁρῶν βασιλεῖαν Βρεπίας μέχρι τῆς Σικελικῆς καπέχου προήμῳ. Φησὶ δ' Ἀντιόχῳ ἐν τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας συγγράμματι, πρὸ τῆς Ἰταλίας κληθῆναι, & περὶ ταύτης συγγράφει, 10 πρῶτον δ' Οἰνωρίας περὶ ἀγορεύσει. ὅρῳ δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ κὼ πλάγῃ, τὸ αὐτὸ ὅπερ ἔστι Βρεπίας Ἐφαίου, τὸ δ' αὖν περὶ τῆς Σικελικῆς, τὸ Μεταπόντιον. τὴν δ' Ἰταλίαν, ἢ αὐτῆς τῆς Μεταποντικῆς ἐστίν, ἐκ τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπωνας καλῶν. Ἐπὶ δ' αἰώτερον, Οἰνωρίας τε ἔστι Ἰταλίας μόνος ἔφη καλεῖσθαι ὅντι ἐν τῆς Ἰσθμῷ πρὸς τῆς Σικελικῆς κελυφῆς πορθμόν. ἐστὶ δ' αὐτῆς ὁ ἰσθμὸς ἐκ τῆς καὶ ἑσθμῶν ἰσθμῶν, ἔστι τῆς Ἰταλίας, ὅντι Ἀντιόχῳ Λαμνηνὸν εἶρησε, καὶ Σκυλλητικῆς δ' ἐστὶ τῆς ταύτης ἐπιπέδου, Φησὶ, τὸ ὄνομα ἔστι τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Οἰνωρίας μέχρι τῆς Μεταποντικῆς ἔστι Σικελικῆς. [lege τῆς Μεταποντικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς.] οὐκ ἔστι γὰρ τῆς τῶν τῆς Χῶνας, Οἰνωρίας ἔστι καλεῖσθαι μὲν, καὶ τῆς γλῶσσης ὀνομάσαι Χῶνίλῳ. Hoc est: Reliquam hinc ad fretum usque Siculum oram maritimam Bruttii tenent. Antiochus, in opere quod de Italia conscripsit, hanc regionem ait Italiam adpellatam fuisse; ac de eâ se scribere. prius autem dictam Oenotriam. terminum ei constituit, ad mare Hetruscum, eundem quem Brutiorum nos agro adsignavimus: Laum amnem: ad Siculum mare, Metapontium. Tarentinum autem agrum, conterminum Metapontio, extra Italiam sub Iapygia nomine censet. At apud vetustiores mortales, ait, eos tantum Oenotros atque Italos fuisse habitos, qui intra isthmum siti, versus fretum vergerent Siculum. Is isthmus stadiorum CLX, inter duos porrigitur sinus, Hipponiatem, quem Lamelinum vocat Antiochus, & Scylleticam. Progressu autem temporis, Italia ait nomen fuisse atque Oenotrie propagatum usque in Metapontinum Sirinumque agrum. habitasse quidam ea loca Chonas, gentem Oenotricam satis compositam; regionemque Choniam nuncupasse. Non Χῶνίλῳ 30 isto loco, sed Χῶνίλῳ esse legendum, ex Stephano docent viri docti. sic enim apud illum: Χῶνη, πόλις Οἰνωρίας, ἧς Στεφάνου μίμνη ἐν ἑσθμῶν. [lege ἐκ τῆς] καὶ τῆς γλῶσσης ὀνομάσαι Χῶνη. Λυκοφρών.

Ἄρῳν βασιλεῖαν Χῶνας παγκλησίαν.

ἄκρῳ ἔστι Χῶνίλῳ. Id est: Chone, urbs Oenotrorum, cuius Strabo meminit lib. VI, regionemque vocavit Chonem. Et Chone urbs super id promontorium: unde Chones in hac regione dicti. Regio autem Chone. Lycophron:

Profundam irrigans Chonia regionem.

Igitur etiam Chonius dicitur. Strabo, dicto loco, paullo antè: φιλοκλήτη δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κερίμου περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως. Ἀπολλοδώρου δ' ἐν τοῖς περὶ ἰσθμῶν, ἔστι φιλοκλήτη μνηστῆς, λέγειν 40 ἴνας Φησὶν, αἷς, εἰς τῆς Κροτωνιάτιν ἀφικέμεν, Κερίμου ἀρετῆς οὐκ ἔστι, ἔστι Χῶνίλῳ πόλιν ἔστι αὐτῆς. ἀφ' ἧς οἱ τῆς Χῶνας ἐκλήθησαν. Hoc est: Philocteta opus est. & Crimisa vetus, eodem tractu. Apollodorus, in commentario de navibus, factâ Philoctetis mentione, quosdam ait dicere, cum, quem in Crotoniensem pervenisset agrum, habitasse in Crimisa promontorio Chonum urbem; à quâ Chones in hac regione dicti. Apud Hesychium ita legitur: Χῶνίλῳ, τῆς Ἰταλίας ἑταίρας παλαιὰ ἔλεγον, αἷς Φησὶν Ἀντιόχῳ ὁ Ξενοφάνης ἐν τῷ περὶ Ἰταλίας. Id est: Chonem Italiam antiqui mortales adpellabant; ut auctor est Antiochus Xenophanis filius, in libro de Italia. Non omnem veterem illam Italiam dictam fuisse Chonem, sed partem tantum; satis apertè ex iis adparet, quæ Aristoteles Straboque narrant. A Lacinio promontorio & monte Clibano ad Metapontum usque 50 extensam fuisse Chonum gentem seu Chonem regionem; disertè patet ex Strabonis verbis. Hinc etiam illud est Lycophronis:

τὸν δ' αἰσῆρι πρὸς τῆς ἔστι Βραχύνησις

Οἰνωρίας γῆς κεχρημένη βεβρωμένη

Κερίμου Φησὶν δὲ ἐστὶ μίαιφόνον.

Id est:

Alium Aesarus fluvius & urbs parva

Oenotria

Oenotria terra Crimissa ab hydro
Morsum recipiet, facis occisorem.

Et postea:

Πολλοὶ δὲ Σίριν ἐμφι ἐ Λούτριας
Ἄρμεαν οἰκισυσιν. ἔνθα δὲ συμφορῶ
Κάλχας, ὀλιώθων Σισυφύς αἰηρίθμων,
Κεῖται, κάρη μάστιγι γογγύλη τοπώδης,
Ρείθρουσιν ὠκύς ἔνθα Σίρις
Ἄρθων βαθείας Χονίας παγκληρίας.

Hoc est:

Multi etiam circa Sirin & Luenterniam
Agrum habitabunt; ubi infelix
Calchas, grossorum Sisyphus multarum,
Iacet, caput flagello percussus rotundo:
Vbi celer strepit Siris,
Profundam irrigans Chonia regionem.

10

Cæterò, terminum illum inter veterem Italiam & Iapygiam, vetustissimus quoque innuit rerum scriptor Thucydides, lib. vii: ὁ δὲ Δημοσθένης, inquit, καὶ Εὐρωμέδων, ἐπιμίμης ἤδη τὴν στρατίαν ἔσσης, ἐκ τῆς Κερκύρας ἐ δὲ τὴν Ἡρώειρα ἐπερρωμένησαν ζυῶ πύση τῆς στρατιάς τὴν ἰωνίον ἐπὶ ἄκρον Ἰαπυγίαν καὶ ὀρμηθέντες αὐτῆθεν, κατήκυσιν εἰς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας. Ἐ ἀπονήσας τὴν Ἰνάς τὴν Ἰαπύγων πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔ Μεσσηνίας ἔθνης ἀναβιβάζοντες τῆν ταύταυς, ἔ ἀφικνῶνται εἰς Μετῶνιον τὴν Ἰπυλίας. Hoc est: Demosthenes & Eurymedon, comparato jam exercitu, à Corcyrà atque Epiro transmissis mari Ionio tenuere Iapygium promontorium. inde solventes ad Chæradas, Iapygia insulas, appulerunt. centumque & quinquaginta Messapie gentis jaculatoribus in naveis impositis, Metapontium Italia opidum proficiscuntur. [CHOERADES hasce insulas ad ipsum fuisse Tarentinæ urbis portum, in conspectu Metapontii, & ostii amnis Bradani; qui terminus fuit inter Iapygiam illam veterem & Oenotriam sive Italiam; supra debebat dici.

CHOERADES, insulæ.

Verum, postquam Chonas Oenotrici fuisse generis docuimus; restat nunc, uti etiam monstretur, ipsos OENOTROS fuisse gente Græcos. Dionysius Halicarnassensis, adcuratissimus Italicarum antiquitatum scriptor, ita tradit, lib. i: οἱ δὲ λογιώτατοι τῶν Ῥωμαίων συστραφίμων, ἐν οἷς ἐστὶ Πορκίος τε Κάτων, ὁ πῶς ἡμελορίας τὴν Ἰταλίαν πόλειαν Ἰπυμυλέτατα σαυαργάν, ἔ Γαίον Σιμπρώνιον, ἔ ἄλλοι συχνοί, ἔ ἄλλωας εἰνεα σὺν Ἄβουελγίνας λέγυσι, τὴν ἐν Ἀχαιῶν πῶν οἰκησάντων, πολλοὺς ἡμελοίας πῶς πρὸν τὴν πολεμῆς τὴν Τρωϊκῆς μεταστασάντας. σὺν ἐπὶ μὲν πῶν διορίσυσιν, ἔπι Φύλον Ἐλλωϊκὸν, ἔ μετῆχον, ἔπι πῶλιν, ἔξ ἧς ἀπανήσαν, ἔπι χροῖον, ἔπι ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας, ἔδ' ὁπώοιαι τῶν καὶ χρησάμενοι τῶν μετῆσπολιῶν ἀπέλιπον. Ἐλλωϊκῶν τε μὲν καὶ χρησάμενοι, ἔδεται τὴν Ἐλλωϊκῶν γογγύωντων βεβαματῶν παρῶν. τὸ μὲν οὖν ἀληθές, ὅπως πῶν ἔχρη, ἀδελον. εἰ δὲ ἐστὶν ὁ πῶτων λόγος ὕμης, σὺν αὐτῶν ἔπιρῶ ἕνδ' εἰσὺν ἀποικίῃς ἡμῶν, ἔ τὴν καλαμῶν νῦν Ἀρκαδικῶν. πῶν πῶν γὰρ Ἐλλωϊκὸν ἔπι, περρωμέντες τὴν ἰωνίον κέλευθον, ὠκῆσαν Ἰταλίαν, ἀγοίον αὐτῶν Οἰώωτες τὴν Λυκάονος, ἐπὶ ἡμελοίας πῶν πῶν τὴν Τρωϊαν στρατῶσυσιν. Hoc est: Scriptorum Romanorum doctissimi, & in his Porcius Cato, qui curatissimè scripsit de originibus Italicarum urbium, Caiusque Sempronius, & complures alii, Græcos esse Aborigines adseverant, profectos ex Achaia, multis ante bellum Trojanum atatibus. nec tamen tradunt, ex quâ natione Græcâ, quâve urbe, migraverint; ac ne tempus quidem, aut duces colonie, aut quo casu patrias sedes reliquerint, ostendunt. fabulamque sequuti Græcicam, nullius Græci scriptoris eam confirmant testimonio. Proinde rei veritas quomodo sese habeat, nihil certi est. At, si sana istorum est narratio, non possunt fuisse coloni alterius generis, quàm quod nunc Arcadicum dicitur. namque hi primi Græcorum, trajecto sinu Ionio, domicilium in Italiâ statuerunt; deducti ab Oenotro, Lycaonis filio, xvii atatibus ante, quàm ad Troiam bellatum est. id est, annis eccclxix. ætatem quidpe ipse Dionysius xxvii facit annorum. nam eodem lib. i tradit, ætate xvii à Troiano bello conditam fuisse Romam: quod eodem libro postea anno à dicto bello cccclxxii factum adfirmat; idemque repetit deinde lib. ii. Pergit post modò scripta verba Dionysius lib. i ita: Ἀπανήση ἡ τῆς Ἐλλάδος Οἰώωτες, σὺν τῶν κέλευθον τῆς μοίρας. δύο γὰρ καὶ εἰκοσι πῶν δὲ Λυκάονι ἡμελοίων, εἰς πῶν τῶν ἐδὲ κλήρας νεμηθῶσαι τὴν Ἀρκαδίαν χῶρον. πῶν τῶν ἔπι δὲ τὴν αἰτίας ἐνεκα Πελοποννησίων Οἰώωτες ἐκλιπῶν, καὶ κατὰ σὺν ἀσάμενοι ταυήκων, διαίρησιν τὴν ἰωνίον πόντον, καὶ σὺν αὐτῶν Πῶν τῶν τῶν ἀδελφῶν εἰς. εἰπὸν τὴν δὲ αὐτῶν τῶν διεία

OENOTRO- RYM. & PEV- CETIORVM GENs.

40

50

οικεία λαῖσιν συχνοί, (πολυάνθρωπων γὰρ δὴ τῶτο λέγεται τὸ ἔθνος κατ' ἄρχαί ἡγεῖται,) καὶ τ' ἄλλων
 Ἑλλήνων ὄροι χῶρα εἶχον ἐλαττω τῆς ἰκαυῆς. Πόσειδον μὲν οὖν, ἔφη τὸ πρῶτον ἀρμίστου τῆς
 Ἰταλίας, ἕπερ ἄλλης Ἰσπυρίας ἐκβίβασας τ' λεῶν, αὐτὴ καθίσταται, καὶ αὐτὸ αὐτῶν οἱ περὶ
 τῶν περὶ τὰ χῶρα οἰκιστῆς, Πόσειδον ἐκλήθησαν. Οἰνωτῆρ δὲ τ' παλαιὸν τὸν στρατὸν μοῖραν ἀνά-
 μνησθῆναι, εἰς τ' ἔπειρον ἀφικνεῖται καὶ λαόν, τὸν δὲ τ' ἑσπερίων μερῶν ἑστῆ τ' Ἰταλίαν ἀνακαθίστημι, ὅς
 τὴν μὲν Αὐσονίαν δὲ τ' ἑσπερίων ἀνδρῶν ἐλέγχο· ἐπεὶ δὲ Τυρρῶνι Ἰταλοσκέρατες ἐγγόνιο,
 μετῴθιστον, ἠὲ ἐχθρῶν, παρορησίου. ἄρων δὲ χῶρα πολλὰ μὲν εἰς νομάς, πολλὰ δὲ εἰς δρότους
 εὐθετον, ἔρημοι δὲ τ' παλαιοί, καὶ εἰς τὴν οἰκιστῆν πολυάνθρωπον, ἀνακαθίστημι τὴν βάρβαρον ἐκ
 μερῶν ἰσπυρίας, ὡς τὴν πόλιν μικρὰς ἔστω καὶ ἄλλας, ἕπερ ἠὲ τῶν παλαιῶν τρέπον
 οἰκιστῶν αὐτῆς. ἐκατέρω δὲ ἢ τὴν χῶρα πᾶσα, πολλὰ ἔστω, ὅστω κατῴθεν, Οἰνωτῆρα, καὶ οἱ
 ἀνθρώποι πέντε ὄσων ἤρξεν, Οἰνωτῆρα, μαρτυρεῖ δὲ μετὰ λόγῳ Σοφοκλῆς μὲν ὁ τραγωδο-
 πιδός, ἐν Τελιπολέμῳ δράματι. περὶ γὰρ αὐτῶν Δημήτηρ διδάσκουσι Τελιπολέμοι, ὅστω χῶρα
 ἀνακαθίσταται αὐτῶν πᾶσι δὲ τῶν αὐτῆς καρπῶν διεξελθῆναι. μνησθῆσαι δὲ τ' εἰς πρῶτον
 Ἰταλίας, ἢ εἰς τὸν δὲ ἄλλης Ἰσπυρίας μετὰ πορθμῶν Σικελικῶν, καὶ μὲν τῶν αὐτῶν αἰσθητῶν
 Σικελίας, ὅτι τὴν ἑσπερίων Ἰταλίας αὐτῆς ἀνακαθίσταται, καὶ τὰ μετὰ τ' οἰκιστῶν τ' ἑσπερίων
 ἐθῶν διεξέρχεται, τ' ἀρχαίον δὲ τ' Οἰνωτῶν οἰκιστῶν ποιησάμεν. ἀπὸ τῆς ἢ τῶν μόνον λεχθέντων
 τ' ἰαμβοῖαν, ἐν οἷς φησὶ· τὰ δὲ ἐξόπισθε χῶρα εἰς τὰ δεξιὰ, Οἰνωτῆρα καὶ Τυρρῶνικὸν κόλπον,
 Λιγυστικὴν τὴν γῆν δὲ δεξιά. Ἀπόχθον δὲ ὁ Συρακούσιος, συρακούσιος πάντες ἀρχαί, ἐν Ἰταλίας
 οἰκιστῶν ὄντων παλαιότερος οἰκιστῆς διεξίαν, ὡς ἕκαστος τὴν μετὰ αὐτῆς κλίμαχον, Οἰνωτῆρας λέγει
 πρῶτος τ' μνημονοῦσθαι ἐν αὐτῇ κατῴθεν, εἰπὼν ὅδε· Ἀπόχθον Συρακούσιος τῶν ἀνθρώπων
 περὶ Ἰταλίας ἐκ τ' ἀρχαίων λόγων τὰ πρῶτα ἔστω κατῴθεν. τὴν γῆν τῶν τῶν ἢ Ἰταλία
 κατῴθεν, τὸ παλαιὸν εἶχον Οἰνωτῆρα. ἐπὶ διεξελθῶν ὁ πρῶτος ἐπολιόνορον, καὶ ὡς βασιλεὺς αὐ-
 τῶν Ἰταλίας αὐτῶν ἐγγόνιο, ἀφ' ἧς μετανομάσθησαν Ἰταλοί. τότε δὲ τ' ἀρχαίον Μόρρη διε-
 δέχθη, ἀφ' ἧς Μόρρη ἐκλήθησαν· καὶ ὡς Σικελὸς ἐπὶ τῆς Μόρρης, ἰδίαν παρά τῶν ἀρχαίων
 διεξίαν τὸ ἔθνος· ἐπὶ φέρει ταῦτα. Οὕτω δὲ Σικελὸς καὶ Μόρρης ἐγγόνιο καὶ τῶν ἰταλικῶν, ἐόντες Οἰ-
 νωτῆρα. φέρει καὶ τὴν γῆν, ὅσων μὲν τ' Οἰνωτῶν, ἀπὸ δεξιῶν, ἔπειρον ἀνδρῶν τ' ἀρχαίων συ-
 γγραφεῖων ἀνακαθίσταται μαρτυρεῖ, φερειδύλου, τ' Ἀθηνῶν ἡγελοσγῶν εὐθετῶν δὲ πρῶτον. περὶ γὰρ
 αὐτῶν περὶ τ' ἐν Ἀρκαδία βασιλεύσαντων ὡς ὁ λόγος· Πελασγοὶ ἔστω Ἀθηναίους γίνονται Λυ-
 καίων. ἔστω γὰρ Κυλλῆνι, ἡγεῖται νύμφη, ἀφ' ἧς τὸ ἔθνος ἢ Κυλλῆνη καλεῖται. ἔστω ὄντων
 ἐκ τῶν ἡγεθῶν διεξίαν, ἔστω πᾶσι ἕκαστος τῶν ὡκιστῶν, Οἰνωτῆρας καὶ Πόσειδον μεμνησθῆ-
 σθαι, λέγων ὅδε· καὶ Οἰνωτῆρα, ἀφ' ἧς Οἰνωτῆρα καλεῖται, εἰς τὴν Ἰταλίαν οἰκιστῆς· Πόσει-
 δον καλεῖται· ἐν τῶν ἰσπυρίας κόλπον. τὰ μὲν οὖν ἑσπερίων ἐπὶ τῶν παλαιῶν εἰρηθῶν ποιητῶν τε καὶ μυθολο-
 γῶν περὶ τὴν οἰκιστῶν ἔστω τῶν Οἰνωτῶν πᾶσι ἔστω· οἱ ἐγγὺν περὶ μὲν ἔστω, εἰ τῶν ἑσπερίων
 Φύλον μὲν τῶν Ἀβορρητῶν, ὡς Κάτωνι, ἔστω περὶ τῶν καὶ πολλοῖς ἄλλοις εἴρηται, τῶν ἐγγόνιο
 αὐτῶν τ' Οἰνωτῶν πᾶσι. τὸ γὰρ δὲ Πελασγῶν καὶ τῶν Κρητικῶν, ἔστω ἄλλα ἐν Ἰταλία ὡκιστῶν,
 ὑστέρους ἑσπερίων ἑσπερίων ἀφικόμενα. παλαιότερον ἢ τῶν ἐσπερίων ἀπῆλθεν αὐτῶν ἔστω Ἑλλάδος εἰς τὴν
 ἑσπερίαν τῆς Ἑυρώπης, εἰς τὴν δὲ αὐτῶν κατῴθεν. Et eodem libro infra: Ἰταλία ἢ ἀπὸ
 ἑσπερίων ἀνομάσθη, ἐπὶ αὐτῶν διωπατῶν, ὄνομα Ἰταλοῦ· τῶν δὲ φησὶ Ἀπόχθον ὁ Συρακούσιος
 ἀρχαίον ἢ σφόν γεγενημένον, καὶ τῶν πᾶσι χῶρων ὄντων μὲν λέγει αἰσθητῶν, ὄντων δὲ βία
 παρορησίου, ἀπῆλθεν ἢ ἑσπερίων πᾶσι τῶν γῆν, ὅσων ἐστὶς μὲν τ' ἐσπερίων ἔστω Παμηνίαν καὶ ἔστω
 Σικελικῶν. μὲν δὲ πρῶτον κληθῆναι Ἰταλίας, ὅτι ἔστω Ἰταλίας. ἐπεὶ δὲ ταύτης ἐκκαθίσταται ἑσπερίων,
 καὶ αὐτῶν πᾶσι πολλὰς εἶχεν ἑσπερίων, αὐτῶν τῶν ἐσπερίων ἐπὶ τῶν ἑσπερίων, καὶ πόλιν σιναγῶν πολ-
 λὰς· εἶναι δὲ αὐτῶν Οἰνωτῶν τὸ ἔθνος. Hoc est: Migravit autem Oenotrus à Græciâ, non
 contentus portione sui patrimonii. etenim, quum XXI essent Lycaoni filii, opus erat, in
 totidem sortibus dividi Arcadiam. Hanc ob causam Oenotrus, relicta Peloponneso, classequè
 paratâ, trajecit mare Ionium; unaque Peucetius, unus è fratrum numero; comitante eos
 bonâ parte popularium. aiunt enim, hanc gentem olim fuisse numerosissimam. Adjunc-
 runt se his & alii Græci; quibus non sufficiebat ager proprius. Itaque Peucetius, quò primùm
 adpulerunt in Italiam, super Iapygium promontorium suis expositis, sedem ibi fixit: & ab
 eo horum locorum incole adpellati sunt Peucetii. Oenotrus cum maiore parte exercitus in
 alterum pervenit sinum, qui alluit occidentale latus Italiae. is tunc ab adolecentibus Auso-
 nibus dicebatur Ausonius. deinde Hetruscis, maris imperio petitis, mutavit nomen, quod
 nunc obtinet. Heic nactus multos agros pacuis, multos arationi aptissimos, ceterum incul-
 tos plerosque, ac ne eos quidem qui colerentur, hominibus frequentatos; quum repurgasset
 eos ex parte quâdam à barbaris, condidit opida parva & contigua in montibus; ut tum erat
 mos veterum. Id totum, quantum agri obtinuit, (fuit autem haud exiguum,) Oenotria
 dicta est: Oenotrique, dititionis eius homines. Id verò mihi attestatur Sophocles, traga-
 diarum

diarum scriptor, in Triptolemo. Inducitur ibi Ceres, docens Triptolemu, quantum terrarum necesse habeat peragrarare seminandis frugibus, quas ei dederat. nam post mentionem orientalis Italiae, qua ab Iapygio promontorio ad fretum Siculum protenditur, aduersaque huic Sicilia, sermonem deflectit ad occidentalem Italiam: & potissimas eius ora genteis enumerans, ab Oenotris incipit. unde satis erit hosce excerptisse jambicos: A tergo ad dextram obscunda tota Oenotria, sinusque Tyrrhenus, salum & Lygusticum. Antiochus autem Syracusanus, perantiquus scriptor, in Italia colonis, vetustissimos eius incolas percensens, & que loca singulis occupata sint; ait, Oenotros primos omnium, quorum exstet memoria, terram eam habitasse. Verba eius sunt hac: Antiochus Xenophanis filius, è vetustis monumentis, qua fide dignissima & certissima erant, de Italia conscripsit: Terram hanc, qua nunc Italia dicitur, olim tenuerunt Oenotri. Deinde, commemoratà eorum reipublica formà, & quòd regnum tandem Italo delatum sit; à quo, mutato nomine dicti sunt Itali: Morgetemque huic successisse; à quo Morgetes sint vocati: item, quòd Sículus, à Morgete hospitio exceptus, proprium principatum in eà gente constituerit: hac verba subiicit; Sic facti sunt Siculi & Morgetes & Itali, quum essent Oenotri. Nunc genus quoque Oenotrorum, alterius antiqui scriptoris testimonio declarabimus. Is est Pherecydes Atheniensis, in texendis originibus nulli secundus. qui de regibus Arcadiae sic loquitur: Pelasgo è Deianirà Lycaon genitus est. huic nupsit Cyllene, nais nympha; à qua mons Cyllene dicitur. Dein, recensitis horum filiis, locisque, quos eorum quisque habitandos ceperit, Oenotri ac Peucetii sic meminit: Et Oenotrus; à quo Oenotri nominantur in Italia; ac Peucetius; à quo Peucetii, ad Ionium sinum. Atque hac sunt ab antiquis poetis ac fabularum scriptoribus de sedibus ac genere Oenotrorum praedicta. quos ego sequutus, si, ut Cato & Sempronius, multique alii tradiderunt, Aboriginum gens re verà fuit Geacanica, credo, eam Oenotrorum istorum fuisse progeniem. Pelasgos quidam & Cretenses, & id genus alios, quotquot in Italiam deducti sunt, invenio posterioribus eò venisse temporibus, antiquiorem autem hac migrationem è Gracià in parteis Europa occidentis reperire nequeo. Et eodem libro infra: Italia verò post dicta est, sub viro praepotente, Italo. Hunc Antiochus Syracusanus ait bonum ac sapientem fuisse; & propinquarum regionum hominibus, partim oratione persuasis, partim vi coactis, totam eam terram sub imperium suum redegissee, quanta patet Lametinum sinum inter & Scylleticum: eamque primùm Italiam vocatam, Itali temporibus, istà verò ditione potitum, quum jam multos haberet subditos, adpetisse finitimos; urbesque multas in unum coegisse imperium, fuisse autem Oenotrum genere. Imperium scilicet, quod antè isthmo, qui Lametinum Scylleticumque sinus inter est, finiebatur, Italus ad Laum usque amnem, ad inferum mare; ad Aufonium verò, (quod Plinio rectiùs Siculum est,) ad Bradanum flumen sive Metapontum opidum protulit; ut ex eodem Antiocho testatur Strabo supra citatus: unde etiam Chones eidem Antiocho, & Lycophroni atque Aristoteli, ad dictum usque Bradanum ab Lacinio promontorio incolentes, pars Oenotrorum dicuntur. Eandem dictus Strabo Italiam etiam Oenotriam vocitatam illis fuisse temporibus, tradit, unde etiam βασιλὴν πρὸς ἤριον τὴν οὐρανῶν βασιλῶν τὴν Πανδοσίαν, regiam olim fuisse Oenotriae regum tradit Pandosiam: qua in extremis fuit Oenotriae istius sive Italiae finibus. Graci igitur fuere generis OENOTRI, jam ante Troiani belli tempora annis cccclix, ab Oenotro Arcade in hanc Italiae terrae oram deducti; id est, anno ante natum Iesum circiter c1313 c1. Huic rei argumento etiam hoc esse potest, quòd Oenotrorum regia sedes Πανδοσία, &, cui illa imposita, fluvius Ἀχέρων, Graeca fuere nomina. Ad haec accedit & Plinii testimonium; cuius verba lib. III, cap. V, sunt ista: A Silaro regio tertia, & ager Lucanus Brutiusque incipit; nec ibi rara incolarum mutatio. tenuerunt eam Pelasgi, Oenotri, Itali, Morgetes, Siculi; Graecia maximè populi: novissimè Lucani. Verùm FINEIS quod attinet, rectiùs videtur eos antiquissimus rerum scriptor Herodotus etiam ultra Laum amnem versùs Silarum protulisse; ubi Hyelam sive Veliam, πόλιν γὰρ τὴν οὐρανῶν, urbem Oenotriae terrae pronuntiavit; lib. I. Quà ratione Oenotriae extremi fines fuerint; ad mare inferum seu Hetruscum, Silarus; ad Siculum Bradanus amnis. Nam rectè sic conterminas habuerunt antiquissimas & ipsas genteis; ad Ionium mare, Iapygas; ad Hetruscum, Opicos; in mediterraneo Aufonas, in eo qui postea Samnitium & Hirpinorum fuit ager. Sed & ipse Dionysius, eodem libro postea, Oenotriae fineis ad Silarum usque seu proximum huic opidum Posidoniam disertissimis verbis, protulit; quae sic habent; Ἀπόστολον δὲ ὁ Συρακασίος, & ἑπὶ πρὸν ἐμνήσθη, Φησὶ, Μόρην ἐν Ἰταλίᾳ

ΕΛΘΕΙ δὲ τοῖς Ἀβορρογίοι σὺν πολλῇ στρατιᾷ, ἵκετορῶν οἱ Πελασγοὶ περὶ εἰρήνην, ὁμοῦτε χωρῶν ἀνοστοί, Φεράζοντις πῶς ἑαυτῶν τύχας, καὶ θεοῖσιν ὡς Φιλίαν δεῖσασθαι· σφῶς σωοίικας, ἔλυθη ῥῆς ἐπιβόας. ἐπεὶ καὶ τὸ δαυμόνιον αὐτὸς εἰς τῷδε μόνῳ ἀγῆ τῷ ἔωσαν ἐξηγήμενοι τὸ λόγιον. τοῖς δὲ Ἀβορρογίοι τῶν πυθμῶν ἐδόκη πείθεσθαι τῷ θεοῦ περὶ τῶν λαῶν συμμαχίαν Ἐλλωικῶν καὶ τῶν Διφωρῶν σφίσι βαρβάρων, πονήμενοι τῷ ὡς τὸς Σικελῶν πολέμῳ. σπίνδοντῶν γὰρ δὴ ὡς τὸς Πελασγῶν, καὶ διδοῦσιν αὐτοῖς χωρῶν, ἢ ἑαυτῶν δωροδοσίω, τὰ πῶσι τῶν ἐργῶν λίμνην, ἐν οἷς ἔω τὰ πολλα ἐλώδη, ἀνὺν καὶ τῶν δὲ χαλκῶν τῶν Διφωρῶν τρεπὼν Οὐέλια ὀνομάζει. ἐπὶ τῶν μοῖσθαι πῶς αὐτῶν ἐκ ἐλαχίστην, ὡς ἢ γῆ πῶσιν ἐκ ἀπέχθη, πείσθητες τὸς Ἀβορρογίους σὺν ἀρεσῶν σφίσι τῶν διεξόδη, στρατῶσιν δὲ πῶσι ὄν· Ὁ μὲν κῶν, καὶ πῶσιν αὐτῶν ὀνομαζόμενα ἑμεγάλῳ, ἀφῶν πῶσιν πῶσιν, αἰρῶσι Κρότωνα· ταύτην 10 Φρελίαν καὶ Σπῆτιχισμαλὶ καὶ τῶν Ὀμβροκῶν χωρῶν, καὶ σκιδάσασθαι πῶς ἔρωμα εἶναι πολέμῳ δωροδοσίω, καὶ ἔωσαν ἐχρήσθη τῶν πῶσιν εὐβοῶν. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἐκράτησαν χωρῶν, τοῖς πῶ Ἀβορρογίοι τῶν ὡς τὸς Σικελῶν πολέμῳ ἐπὶ σωεσῶν τῶν πολλα πῶσιν σὺν Διφωρῶν, ὡς ἐξήλασαν αὐτὸς ἐκ τῶν σφῶσιν. καὶ πῶσιν πολλῶν, τὰς μὲν οἰκωμῶν καὶ πῶσιν ὑπὸ τῶν Σικελῶν, τὰς δὲ αὐτῶν καὶ σκιδάσασθαι, ὡς οἱ Πελασγοὶ κῶν καὶ τῶν Ἀβορρογίων, ὡν ἐστὶν ἢ πῶ Κερητῶν πῶσιν, Ἀγυλλῶν δὲ πῶ καλαμῶν, καὶ Πίσα, καὶ Σαπρονία, ἑ Ἀλσον, καὶ ἄλλων πῶσιν, ἀσ ἀπῶσιν ὑπὸ Τυρρῶν ἀφῶσιν. φαλέρων δὲ καὶ φασκῶν, ἐπὶ καὶ εἰς ἐμῶν οἰκωμῶν ὑπὸ Ρῶμῶν, μικρὰ ἀπῶ Διφωρῶσιν. καὶ πῶσιν Διφωρῶσιν, οἷς τῶ Ἐλλωικῶν ποτῶ ἐχρήσθη, Σπῆτιχισμῶν χωρῶν. κατῶσιν δὲ πῶσιν καὶ ἐπὶ τῶ καλαμῶν Κερητῶν, εὐβοῶν πῶσιν καὶ τῶν ἡδῶσιν πεδίων, ἐκ ἐλαχίστην μοῖσθαι, ἐθῶ πῶσιν βαρ- 20 βαρῶν Ἀγυλλῶν ἐκ μέρους ἀνασῶσιν αὐτῶν· καὶ πῶσιν αὐτῶν καὶ σκιδάσασθαι ἄλλων πῶ ἑ Λάρσον, δῶπ δὲ ἐν Πελοποννήσῳ σφῶν μητροπόλεως ὄνομα ἦν αὐτῶ. πολλα δὲ ἑ ἄλλων τῶ πῶσιν ἑλαπίδι καὶ ἐν τῶ μεσογείῳ χωρῶν κατῶσιν, ἀφῶσιν ὑπὸ Σικελῶν. Hoc est: Pelasgorum quoque gens Graeca fuit, oriunda e Peloponneso, agitata variis casibus, sed erroribus maximè: nusquam valens certum domicilium figere. nam primùm habitaverunt apud Argos, quod nunc vocant, Achaicum, eius loci juxta multorum opinionem indigena; a rege Pelasgo sortiti antiquitùs hoc vocabulum. Sextà post aetate, relinquentes Peloponnesum, migraverunt in Aetoniàm, nunc, mutato nomine, Thessaliàm dictam. Ibi aetateis quinque quum exegissent, circiter sextam aetatem eos inde Curetes & Leleges (nunc Aetoli & Locri vocantur) expulerunt. Profugorum, hinc inde dispersorum, maxima pars per loca mediterranea se contulit ad 30 consanguineos suos Dodonæos: quos, ut sacros, nemo fas putabat bello adgredi. ibique manserunt sat longo tempore: Deinde, postquam senserunt, ab se gravari ceteros, quod terra omnibus alendis non sufficeret; reliquerunt eam regionem; oraculo moniti navigare in Italiam; qua tunc dicebatur Saturnia. [in universum. nam pars eius ad fretum jam tunc erat Italia.] Tum paratâ classe, mare Ionium trajiciunt, cupientes oram Italiae sibi proximam contingere. sed, stante austro, & locorum ignari, proveci longius, adplicuerunt ad unum e Padis ostiis, nomine Spineticum; ibique naveis reliquerunt, & turbam laboribus ferendis imparem, non sine presidio, ut refugium haberent, si res non succederent e sententiâ. Hi eo loco manentes, castra cinxerunt manibus; navibus importantes necessaria victui. &, quum eis ex voto cederent omnia, condiderunt urbem, ostio fluminis cognominem. prosperaque, 40 praecunctis eum sinum adcolentibus, usi fortunâ, & diu potiti maris imperio, Delphos deo decimas e maritimis proventibus, si qua alia civitas, magnificas miserunt. Postea tamen, magnis copiis vicinorum barbarorum adventantibus, deseruerunt urbem. barbari vero tandem a Romanis deleti sunt. Atque ita Spina relictorum Pelasgorum genus interiit. At illi, qui mediterranea petierunt, superatis Italiae montibus, pervenerunt in Umbriam, Aboriginibus finitimam. Incolebant tunc Umbri & alios multos Italiae agros. eratque ea gens cum primis antiqua & ampla. Itaque initio Pelasgi occuparunt agros, in quibus primùm consederant, potiti quibusdam Umbrorum opidulis. Sed quum adversus eos convenisset ingens exercitus, territi hostium multitudine, contulerunt se in regionem Aboriginum. Illi decreverunt, eos, ut hosteis, bello persequi. ac mox e proximis locis confluerant celeriter, 50 delendi eos animo. Pelasgi, qui tum forte fortunâ circa Cutiliam Aboriginum urbem prope sacrum lacum stativam habebant, postquam contemplati sunt fluitantem in eo insulam: & ex captivis, quos in agris interceperant, audiverunt adpellationem eius regionis hominum, crediderunt finem jam habere suum oraculum. nam apud Dodonam, redditum eis responsum, quod L. Mamius, vir non obscurus, ait se vidisse in templo Iovis antiquis literis insculptum cuidam sacro tripodi, sic habebat:

Pergite quarentes Siculum Saturnia rura,
Atque Aboriginidem Corylen, ubi se insula veetat.

Tom. 2.

Z Z 2

Quis

Quæ misti, decimas Clario transmittite Phæbo;
Atque Iovi capita, & transmittite lumina patri.

Adventantibus autem cum magno exercitu Aboriginibus, occurrunt Pelasgi cum olea-
ramis, inermes atque supplices: expositisque suis casibus, orant, ut recipiantur in amici-
tiam & partem sedium, nequaquam graves ipsis futuri. & interpretati oraculum, ajunt,
se ad ea loca solo deorum monitu delatos. His auditis, adferunt Aborigines: quod fessis
bello Siculo placeret Græca societas contra infensos sibi barbaros. Itaque cum Pelasgis fe-
dus feriunt, & partem agrorum suorum eis assignant circa sacrum lacum: quorum plera-
que erant palustria; dicta nunc etiam prisco lingvæ more Felia. Horum deinde bona pars,
quum agri omnibus non sufficerent, Aboriginibus in expeditionem adscitis, bello Umbros
adgrediuntur; urbemque eorum florentem ac magnam, Crotonem, repentino incurfu capi-
unt. quâ mox pro arce belli contra hostem usi sunt: quod & satis munita esset, & a-
grum circumquaque haberet aptum pascuis. Alia quoque loca multa in potestatem suam re-
degerunt. & Aboriginibus contra Siculos promptam ac fidam præstiterunt operam; do-
nec eos eiecerunt suis sedibus. In his multa opida, partim ante, ab hostibus habitata, par-
tim recens à se condita, tenuerunt indivisa gentes sociæ Pelasgi & Aborigines. ex qui-
bus sunt Cere, dictum Agylla illo sæculo, Pisa, Saturnia, Alsum, & quedam alia: quæ
post à Tuscis occupata fuere. Falerium verò & Fescenium etiam meo tempore à Romanis
habitata, parvas quasdam scintillas servant Pelasgici generis; quum olim Siculorum fue-
rint. In his multa antiqui moris Græcanici longissimo tempore perdurarunt. Sed & Cam-
panorum hi agrorum partem quamdam haud exiguam tenuerunt, aspectu amænissimo-
rum, & aptissimorum pascuis; pulsus inde Auruncis, gente barbarâ. ubi inter ceteras ur-
beis condidit Larissam, Peloponnesiaca illi cognominem; quæ quondam patria eorum fue-
rat. Alia quoque multa loca, tum maritima, tum mediterranea, tenuerunt capta de Sicu-
lis. Hinc illa apud Plinium, lib. III, cap. v: Patet ora Liguria inter amnæs Varum
& Macram cccxi millia passuum. Adnectitur septima, in quâ Hetruria est, ab amne Ma-
crâ; ipsa mutatis sæpè nominibus. Umbros inde exegere antiquitus Pelasgi hos Lydi: à quo-
rum rege Tyrrheni, mox à sacrificio ritu lingvâ Græcorum Tusci sunt cognominati. Mox:
Cere, Agylla à Pelasgis conditoribus dictum. Et postea: Latium antiquum à Tiberi Cir-
ceios [usque] servatum est, millia passuum quinquaginta longitudine. tam tennes primordio
imperii fuere radices. Colonis sæpè mutatis, tenuere alii aliis temporibus; Aborigines, Pelas-
gi, Arcades, Siculi, Aurunci, Rutuli. Et infra: A Silaro, regio tertia & ager Lucanus Bru-
tiusque incipit, nec ibi rarâ incolarum mutatione. tenuerunt eam Pelasgi, Oenotri, Itali,
Morgetes, Siculi, Græciæ maximè populi: novissimè Lucani. TEMPVS, quo Pelasgi pri-
mùm in Italiam advenerint, neque Dionysius, neque quisquam alius scriptor adno-
tavit. satis tamen diu ante Troianum bellum eos huc transgressos, ex eiusdem
Dionysii disertè patet verbis, quæ postea sequuntur huiusmodi: οἱ ἡ Πελασγῶν, ἐν ᾧ τὸ
Πελασγῶν καὶ ἡ ἡγετο, δὲ πῆρα ἡγετο ἀεθὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἐγγετο. διέτινε ἡ ἀεθὸν καὶ τὸ
Τρωϊκῶν, ἕως εἰς ἐλαχιστὸν σωεσθῆναι τὸ ἔθνος. ἐξω γὰρ Κρότωνος, ἢ ἐν Οὐμβρικῶν πόλει ἀξιολόγη,
καὶ εἰ δὴ ἡ ἄλλο Ἀβοργίνων οἰκιστὴν ἐτύγχανε, τὰ λοιπὰ τῶν Πελασγῶν διεφθάρη πολισμάτω. ἡ ἡ
Κρότων ἄλλα πολλὰ διαφύλαξασα τὸ παλαιὸν ἄστυ, καὶ ἡ πόλις, ἐξ ἧς τὴν τε ἐνομασίαν καὶ
τὴν οἰκιστὴν ἡγάγε, καὶ τὴν ἐν Ἰωνίᾳ ἡγετο, καὶ τὴν ἐν Κορθωσίᾳ. οἱ ἡ τῶν ἐκλιπόντων τῶν
ἐν Πελασγῶν καὶ ἀρχαῖος τὰς πόλεις, ἄλλοι τε πολλοὶ ἦσαν, ὡς ἐκαστοὶ ἴσων ἐτύχον ὁμοτίμους τὰς
οἰκιστὴς ἐχούσης, καὶ ἐν ταῖς μάλιστα πλείστας τε καὶ ἀριστας τυρρῆνοι. Hoc est: Tempus, quo res
Pelasgorum cæperunt deficere. incidit in alteram fere ante bellum Troianum ætatem. Dura-
verunt tamen penè ultra eius belli tempora; donec contracta sunt in gentem minimam. nam
præter Crotonem, Umbria urbem memorabilem, & si quod aliud tenuerunt Aborigines do-
micilium, perierunt reliqua Pelasgorum opida. Croton verò, quum diu retinisset veterem
formam, haud multò ante nostram ætatem & civis mutavit & nomen; Cortona vocata, &
facta Romanorum colonia. Derelictas autem à Pelasgis urbeis occuparunt cum alii multi, ut
quique erant contermini; tum maximè Tusci plurimas atque optimas. Reliquias Pelasgo-
rum, unâ cum Aboriginibus atque Arcadum manu, quæ, Euandro duce, post Pelas-
gos in Italiam venit, circa Romam habuisse sedem, idem postea eodem libro narrat
Dionysius. τὸ δὲ οὐδὲ Πελασγῶν, inquit, Φύλον, ὅσον μὴ διεφθάρη τὸ, καὶ τὰς δοτικῶν
διεπαράθη, διέκεινε δὲ ὀλίγον δὸτὸ πολλοῦ, καὶ τῶν Ἀβοργίνων πολλὴ δόμοισιν ἐν ταῖς ἐπιπέδω
ταῖς χωραῖς, ὅπως οὐδὲ χρόνῳ τῶν Ῥωμαίων οἱ ἐκγονοὶ αὐτῶν οὐδὲ ταῖς ἄλλοις ἐπολιτίαισι. Μετὰ δὲ ἐ
πολλῷ χρόνῳ οἱ ἄλλοι Ἑλληνικῶς εἰς ταῦτα τὰ χωρία Ἰταλίας κατέστη, ἐξ ἧς οὐ μάλιστα
ἐτ

ἐπὶ πλεονεξίᾳ τῶν Τρωϊκῶν, οἷς ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων λέγεσθαι, ὡς Παλαιῖα, πόλις Ἀρκαδικῆς, αἰεταίς. ἠγείτο δὲ τῆς Διοικίας Εὐαδρῶ, Ἐρμῶς ἠρώμευ καὶ Νύμφης Ἰανὸς Ἀρκασίη Σπιχναίης, ὡς οἱ μὲν Ἕλληες θεοὶ εἶναι λέγουσι, καὶ θεοφάνησαν Διοφάνησιν. οἱ δὲ τὰς Ῥωμαίους συλλαβασταίους ἀρχαιολογίας, τῆς πατρῴας γλώσσης καρμέναν ὀνομάζουσιν. τῆς δὲ δόξης ἔθνη Ἐλλῆων, μὲν Πελασγῶν ἀφωσέμερον εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἔτι ἕτερον ἅπαν Ἀβορμητῶν οἰκήσιν, ἐν τῷ κρητίσῳ τῆς Ῥώμης ἰδρωσέμερον χωρίῳ. ὁ δὲ ἕτερον ἔτερον μὲν εἶναι Ἀρκάδας, ἀλλὰ εἰς Ἰταλίαν ἀφικνωμένη ἐστὶν Ἐλλῶν, ἀρῶν δὲ Ἡρακλῆος, ὅς τ' Ἐθελῶν καὶ τὴν μέγαν δύσμων ἡλίας χρωσέμερον ἔστω. Hoc est: Pelasgica igitur natio, quantum eius cladibus superfuit, nec in colonias distractum est, (id quod ex magno ad modicum redactum est numerum,) inter Aborigines degens, in his resedit locis; ubi postea Romam eorum posterum à cum aliis condidere. Non multo post, alia classis Graecorum in eandem Italia partem adpulit, 1x ferme annis ante bellum Troianum: ut ipsi Romani auctores sunt; profecta à Palantio, urbe Arcadica. Eam coloniam deduxit Euander, Mercurii filius & nympha cuiusdam Arcadice; quam Graeci Themin fuisse dicunt, & divino adslatu instinctam: Romanarum antiquitatum scriptores Carmentem patriam linguam vocant. Haec secunda gens Graeca, post Pelasgos delata in Italiam, communis cum Aboriginibus sedes habuit; easque in praecipuo Romae loco constitutas. Post Arcadum adventum paucis aliquot annis elapsis, alia manus Graecorum in Italiam venit, ductu Herculis; qui tum Hispaniam, & quidquid Terrarum usque ad occidentem solem protenditur, domerat. De hoc Hercule, quamvis pervulgatà illà de bobus Geryonis fabulà repudiatà, veriore historiam è nonnullis auctoribus tradere conetur eodem libro Dionysius; tamen Livius, lib. v, ubi de Gallorum in Italiam transitu scribit, omnem de eo narrationem pro fabulis habet. Alpes, inquit, inde oppositae erant. quas insuperabilis visas, haud equidem miror, nullà dum viâ (quod quidem continens memoria sit. nisi de Hercule fabulis credere liber) superatas. Tandem post bellum Troianum coloniae Graecorum aliae in Italiam deductae sunt.

C A P. XVII.

De mari quod ITALIAM circumluit; & de variis, prout varias regiones alluit, eius adpellationibus.

MARE universum, quod Italiae litora ambit, haud dubie uno nomine dictum inde fuit Italicum. hinc quidpe illud Iustini, lib. xx: Dionysius è Sicilia Carthaginensibus pulsus, occupatoque totius insulae imperio, gravem etiam regno suo periculosamque desidia tantum exercitus ratus; copias in Italiam trajecit. Prima illi militia adversus Graecos, qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit. Lycophron hoc Italicum mare adpellat Ausonium, de mari apud Scyllam loquens. Idem mare in complureis divisum est partibus, variaque, prout varias Italiae alluebat regiones, partium vocabula. Primum omne id, quod meridionale eius latus alluebat, dicebatur MARE INFERVM; quod septentrionale latus, MARE SUPERVM. Dein superum, ab Adrià, Tuscorum in Venetis colonia, dictum est ADRIATICVM; inferum ab eadem potentissima gente adcolà, TVSCVM, sive HETRUSCVM, & Graece Τυρρηνῶν, TYRRHENVM. Paulus Diaconus, rer. Longobard. lib. 11, cap. xix, falso adferit, ab Adrià Piceni Adriatico pelago nomen esse datum. Livius, lib. v: Tuscorum ante Romanum imperium latè terram marique opes patuere. Mari supero inferoque, quibus Italia insula modo cingitur, quantum potuerint, nomina sunt argumento: quod alterum Tuscum, communi vocabulo gentis, alterum Adriaticum mare, ab Adrià Tuscorum colonia, vocaverè Italiae gentes. Graeci eadem Tyrrhenum atque Adriaticum [fortè Adriam] vocant. Mela, lib. 11, cap. 14: Italia inter Adriaticum & Tuscum; sive ut aliter eadem adpellantur, inter Superum mare & Inferum excurret.

MARE INFERVM, TVSCVM, HETRUSCVM, TYRRHENVM, & NO. TIVM.

Discrimen Inferi Superique maris Polybius (ut videre est infra hoc capite) haud dubie posuit ad ipsum Cocintum promontorium. At Martianus Capella, lib. vi, de secundo Europae sinu, sic ait: In mare Italia plurimum pergens, in Hydruntem urbem venit, ubi Superum Inferumque mare decem & quatuor millibus disparatur. Philostratus verò, in Apollonii vita, lib. v, cap. 111, sic: Παρέπλωσαν δὲ τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ἰταλίας ἐν τῇ τῆς Τυρρηνῶν Ἀδριατικῆς ἕρμης, χαλεπὴν ἐρχάρονται τὴν χάρυβδι. Id est: Tom. 2. Zz 3 Messa-